

Да велике земље умеју да злостављају и понижавају мале, то није ништа ново у светској политици. Само су методе различите.

Када је Колумбија, 1903, одбила да потпише са САД уговор о уступању на 99 година зоне будућег панамског канала, САД су једноставно отцепиле најсевернију колумбијску покрајину Панаму, и са представницима нове државе склопиле истоветни споразум (Роберт Д. Шулцингер, *Америчка дипломатија од 1900. године*. Београд: Удружење за студије САД у Србији, 2011, стр. 51). Колумбија није хтела да се одрекне зоне од 10 километара. Зато јој је узета цела Панама.

Када је нова влада у Санто Домингу, 1904, одлучила да сама преузме вођење државних финансија и захвалила се на сарадњи америчком концерну Santo Domingo Improvement Co., који је дотад то радио, САД су послале морнарицу и именовале Американца за шефа доминиканске царине (Шулцингер, стр. 54–55). Дакле, Санто Доминго је хтео назад своје финансије. Добио их је. Али, без главног извора прихода – царина.

Када су, 1914, Мексиканци ухапсили неке америчке морнаре који су се без дозволе лучких власти искрцали у Тампику, па их одмах затим пустили, при чему се надлежни официр још и лично извинио америчком адмиралу, овом то није било довољно већ је тражио да Мексиканци поврх свега испале још и 21 поздравни плотун у част САД. Мексиканци су мислили да је то превише, поготово што САД нису признавале њихову тадашњу владу, па су понудили да они почну са поздравним плотуном, да Американци одговоре, те да тако, узајамно салутирајући, изгледе инцидент. На то су САД једноставно окупирале Вера Круз (Шулцингер, стр. 80). Нећете да салутирате? Нема проблема, узећемо вам највећу луку.

Србија је често била у прилици да буде злостављана, поготово последњих двадесетак година. Али, ово што нам се већ неко време дешава у нашим односима са Бриселом и Вашингтоном посебна је врста злостављања, за коју не верујем да је забележена у међународним релацијама.

Најпре, код овог злостављања нема коначне листе захтева које жртва треба да испуни да би са злостављањем престало. То је она чувена епизода коју, у својој књизи *Правила ћутања*

описује Момир Булатовић. Слободан Милошевић тражи од Ворена Кристофера да напише услове које Србија треба да испуни како би САД престале да нас киње, а овај каже: „Нема посебних услова. Морате увек и на сваком месту да урадите оно што се од вас очекује”.

Штавише, не само да нема коначне листе, нема ни јасних захтева. Морамо „урадити оно што се од нас очекује”, али чак ни конкретна очекивања нису баш сасвим јасно одређена. Жртва мора стално да осећа кривицу да нешто једноставно није урадила како треба. Зато јој се не дају коначни задаци. Сваки виши чиновник Брисела, Вашингтона, Берлина или Хага може да Србији износи своје примедбе на урађено, да јој мења задатке, да јој задаје нове „обавезе“ или да јој ресетује старе.

Тако се успоставља типична „настрана комуникација“ (Јасмина Ахметагић, *Приче о Нарцису злостављачу: злостављање и књижевност*, Београд: Службени гласник, 2011, стр. 20). Ту је жртва непрестано у нејасном и несигурном положају. Она је по дефиницији крива и шта год да уради, она се своје кривице не може ослободити.

Настраност бриселско-вашигтонског односа према Србији види се и по томе што се од жртве тражи да ради не само све што од њега злостављач захтева („успостави границу према Косову“; „размонтирај институције на Северу“; „прими приштинског официера за везу“, итд), већ и да погађа његове скривене жеље и потребе. Злостављач очекује од жртве да са њим игра својеврсну патолошку игру. У тој игри, наиме, злостављач не изриче жртви баш све своје уцене. Јер, злостављач је по сопственој дефиницији „цивилизован и пристојан“, а уцене, прљаве жеље и захтеви тешко иду уз такву дефиницију. Од жртве се зато очекује да осети, наслути, погоди, шта је то што злостављач заправо жели. Шта је још услов за ЕУ? Шта је то што се не тражи отворено од Србије (јер се није тражило ни од других земаља), али се очекује да Србија погоди и испуни? Геј парада? Још новца из буџета људскопавашким НВО-има? Конфедерални статус за Војводину? Још награда Србљановићки и Басари?... Списак је неограничен и неодређен. Али, злостављач ништа од тога неће отворено тражити. Само ће жртву немим знацима „охрабривати“ да је „на добром путу“, и да „само тако настави“.

Затим, жртва мора ћутке, без примања наређења, без расправљања, али и без било какве дискурзивне рефлексije, да уради то „што треба“. О већини ствари које Србија испуњава, погађајући жеље својих злостављача, чак се не сме ни писати, нити разговарати. Тајна злостављања мора остати неизречена, несазната, скривена под тепихом дипломатских салона Београда, Стразбура или Брисела. Сада, мисли злостављач, када нема бомбардовања или санкција, када се насиље над Србијом стога више не види, то насиље постаје *чисто, прозрочно, невидљиво*. Тако злостављање прелази у *небиће*. Јер, са тим страшним ћутањем жртве, са том страшном сарадњом коју жртва мора да показује према злостављачу, злостављање постаје *регуларни*, *легитимни* третман жртве. Кроз ћутање и сарадњу жртве, перверзни злостављач постаје *легитимни васпитач* несрећне жртве. Има ли веће несреће за жртву?

Уз то, да би злостављач лакше кињио, од суштинске је важности да разбије жртвино самопоуздање (Ахметагић, стр. 23). Жртва мора прво да буде дезоријентисана, распамећена, да започне са самоокривљавањем, да за себе почне да мисли да ништа није у стању да уради како треба, те да је злостављање некако *заслужена и природна казна* за њену „неспособност“ и „кривицу. Томе, у случају Србије, служе другосрбијански медији и компрадорски интелектуалци. Они су, наравно, плаћени да вечито производе аутошовинистичку хистерију, и тако да збуњују и обесхрабрују жртву.

Но, не разара се само жртвино самопоуздање, разара се и њено сећање на прошлост, разара се и цео њен идентитет. Прошлост, наиме, мора бити тако реинтерпретирана (ревидирана) да се жртвина кривица протегне што даље. Жртва више не сме да памти ниједно прошло стање у коме није била „крива за нешто“. И опет на позорницу ступају другосрбијански историчари и медији. Србији се проналази антисемитизам у раном 19. веку, фашизам у раном 20. веку, а корени геноцидности и етничког чишћења датирају се чак у 14. век. Пошто се утврди да је жртва одувек „крива за нешто“, постаје јасно да она мора бити крива и за своје садашње злостављање.

Подразумева се да и сама жртва мора да верује како је она једини кривац за властиту злосрећну судбину. Стога самоокривљавање мора бити толико развијано да се природно претапа у позив злостављачу да „устпостави правду“ и још једном казни жртву. Самоокривљавањем, тако, жртва постаје саучесник злостављача у свом сопственом

понижењу. Жртва мора не само да прогласи властиту кривицу. Она има себи да одреди и казну, те да лично измоли злостављача да је на одговарајући начин казни. За ту наказну игру опет ће бити задужени и плаћени другосрбијански медији и интелектуалци – од неоусташких Е-новина до неоколонијалног Пешчаника.

Најгоре је што сваки посебан квалитет које поседује жртва још више распомамљује злостављача (Ахметагић, стр. 21). Жртва никако не сме бити лепа, добра или племенита, јер ће се онда видети права природа злостављача. Зато се жртва мора срзати у ружноћу, зло и никост. Заправо, жртва сама има да призна да је таква, да у то поверује, како би злостављачу било лакше да изврши злостављање. И опет је то посао за Е-новине, и остале другосрбијанске „машине за прљање“.

И тако се до краја успоставља однос перманентног, структуралног злостављања. У том послу, као што смо видели, (са)учествују бриселски и хашки службеници, београдске и вашингтонске дипломате, неоколонијални новинари и компрадорски интелектуалци, уметници-наркомани и (ауто)шовинистички блогерски башибозук (који се такмичи ко ће оставити „креативнији“ и прљавији „антисрбијански“ коментар у Е-новинама)...

Нужан је одговор истинске критичке јавности у Србији на ово што нам се догађа. Јачање културне самосвести и националног самопоуздања први је корак у одбрани себе и здраве памети нашег друштва. Други корак треба да буде наш активан отпор агресији коју доживљавамо у овом необјављеном медијском и културном рату. Трећи корак, коначно, треба да буде јасна идентификација и социјална осуда не само главних злостављача, већ и њихових плаћених или добровољних саучесника.

„Србија није шака пиринча да је позоба свака врана коју донесе ветар“, рече песник. Вратимо самопоуздање и пружимо отпор. И те речи ће бити истините.

(Геополитика, јануар 2013)